

Kan udviklingen af tegnsprogskompetence føre til en eksternalisering af en psykisk lidelse og fremme socialiteten?

Et tværfagligt socialpædagogisk projekt

Midtvejsevaluering

HYPOTHESIS

With sufficient support, the person in this case study will be able to use sign language to externalize her mental disorder, thus limiting her preoccupation with her hallucinations and maintaining her grip on reality, and, over time, develop her ability to interact socially with her surroundings.

MILESTONES

- Assessment of the person's vocabulary with regard to her representation of her own psychosis and hallucinations - including the specific signs she uses and their meaning and nuances.
- The person's integration of new signs that enable her to make more nuanced descriptions of her experiences.

SUCCESS CRITERIA

- We develop an insight into the person's use of sign language when she talks about her psychosis and hallucinations that gives us some degree of confidence that we understand her language use correctly.
- Her hallucinations and psychoses are visibly reduced.
- The occurrence of episodes where she acts out is visibly reduced.

Indhold

Prolog.....	3
Forord	3
Formål, hypoteser og succeskriterier	4
Projektbeskrivelse	5
Eksternalisering – synkronisering af svar/tegnprog	7
Tegnsprogsafdækning	8
Metode	8
Videotolkning med psykiatri-tolke	9
Konferencedag – første evaluering og fornyet fokus.....	9
Videotolkning med psykiatri-tolke – version 2	11
Midtvejsevaluering – status, justering af hypoteser og mål	12
Eksternalisering.....	12
Afdækning af tegnsprog	14
Det fremadrettede arbejde og aktiviteter	16

Denne rapport er udarbejdet af

Døvblindehuset

Wesselsmindevej 11

2850 Nærum

Rapporten foreligger også på engelsk

og kan downloades fra www.cfd.dk

eller rekvireres fra olw@cf.dk

Prolog

Denne midtvejsrapport er udarbejdet til vores workshop på den europæiske konference "Touch of Closeness – Maintaining Social Connectedness", der afholdes i Aalborg fra den 5.-8. september 2017. Det giver os mulighed for at præsentere vores projekt på skrift, og det giver deltagerne mulighed for at få yderligere inspiration med hjem, som de kan dele med deres kolleger rundt omkring i verden. Rapporten vedrører et projekt med en ung døvblind kvinde, som vi refererer til med navnet Jane.

Vi havde – måske lidt eller meget naivt – stilet mod, at kunne færdiggøre vores projekt til konferencen. Det kom ikke til at ske. Faktisk har vi været på nippet til at hoppe fra vores workshop, idet vi følte, at vi jo ikke kunne fremvise de store resultater. Men da vi så evaluerede arbejdet fra oktober og frem til august, og ikke mindst borgerens trivsel og forandringerne i hendes adfærd og relationer til pædagogerne, så fik vi øje på endog store forandringer, ny viden omkring borgeren og flere nye og spændende spørgsmål, som presser sig på. Det kan inspirere og udfordre os i det videre arbejde.

Hvem ved...måske vi ved en kommende konference kan levere anden halvdel af projektet?

Vi har forsøgt at gøre dette papir beskrivende omkring processen og har derfor valgt at indsætte kopier af projektbeskrivelse og referater fra supervision og konferencedag.

Forord

I december 2015 tog vi i Døvblindehuset i mod en ung kvinde, Jane, hvor familien havde ønsket sig et botilbud nærmere deres bolig. Vi havde i nogle år kendt til kvinden, men havde ikke tidligere haft de fysiske rammer til at skabe et adækvat tilbud.

Pludselig opstod den mulighed, og vi bød ind på opgaven og forberedte os så godt, som vi nu kunne til at modtage hende.

Den unge kvinde har igennem livet haft nogle store udfordringer, hvor hun specielt har været udfordret omkring sit samvær med andre mennesker pga. en psykisk lidelse, som indtrådte omkring 8-9 års alderen.

Hun har igennem mange år haft en voldsom adfærd, som har været betinget af hendes psykiske lidelse og usikkerhed omkring kommunikationen.

Da vi modtog hende i Døvblindehuset og fik en overlevering fra hendes tidligere tilbud, var der stor fokus på hendes optagethed af en imaginær "farlig mand", som hun igen og igen kredsede omkring. Den "farlige mand" kunne fylde næsten alt i hendes kommunikation med pædagogerne.

I tilrettelæggelsen af tilbuddet var vi opmærksomme på, at vi skulle etablere et tilbud med de fornødne tegnsprogskompetencer. Teamet blev startet op med to erfarne medarbejdere fra Døvblindehuset, og endvidere blev der ansat to døve medarbejdere.¹

¹ Den ene af de erfarne medarbejdere havde tidligere arbejdet med den unge kvinde i hendes tidligere tilbud, så vi på den måde havde noget erfaring fra hendes tidligere liv.

Den "farlige mand" var et udtryk for hendes hallucinationer og psykotiske tilstande, hvor hun igen og igen henviste til, at hun kunne se den "farlige mand" og ofte også kunne retningsanvise, hvor hun kunne se ham.

Det var umådeligt svært for os at få hende til at nuancere sin omtale og beskrivelse af den "farlige mand". Til tider tog det form af repetitiv angstfuld adfærd, som det kunne være endog meget svært at bryde.

Medarbejderne fik ved flere lejligheder borgeren til at tegne den "farlige mand", men der var ingen konsistens i disse illustrationer. Vi må derfor formode, at der ikke er noget fast billede eller ansigt på borgerens hallucination eller, at borgeren har flere billeder af manden, måske ift. til sin sindsstemning?

Formål, hypoteser og succeskriterier

På baggrund af en noget turbulent opstart i Døvblindehuset, hvor Jane over længere tid var indlagt med en fysisk sygdom, og hvor hun efterfølgende var meget præget af sin psykiske sygdom, måtte vi prøve at finde en ny tilgang til hende, hvor vi kunne komme "bagom" hendes psykiatriske diagnose og få åbnet op for en mere fri kommunikation. Vores pædagogiske tilgang havde vist sig ikke at være succesfuld.

Vi kontaktede CFD's psykolog i Søborg, og på baggrund af møder og supervisioner blev vi enige om at starte dette projekt, hvor formålet skulle være at forsøge at få Jane til at eksternalisere sin sygdom. Det skulle give hende en erkendelse af, at hendes hallucinationer ganske rigtigt er virkelige for hende, men at de altså ikke er synlige for andre – og at det er hendes sygdom, som fremkalder disse billeder.

Vores hovedhypotese var:

- Jane kan gennem eksternalisering af sin psykiske sygdom mindske optagetheden af sine hallucinationer og blive fastholdt i virkeligheden. Over tid kan hun udvikle sin evne til at socialisere med omverdenen.

Og den byggede på to underhypoteser:

- Gennem tegnsproglig synkronisering af svar på Janes tegnsproglige kommunikation omkring sine hallucinationer (eksternalisering), vil vi kunne mindske hendes psykotiske tilstande.
- En afdækning af Janes tegnsprog vil åbne for en mere nuanceret og relationel tilgang, hvor virkeligheden og realiteten finder større indpas i kommunikationen og samværet.

Succeskriterierne fremgår af nedenstående projektbeskrivelse, men siden denne blev udarbejdet i efteråret 2016, har vi tilføjet følgende:

- En synlig reduktion af hallucinationer og psykoser.
- En synlig reduktion af episoder med udadreagerende adfærd.

Disse er meget konkrete og målbare succeskriterier, som også måler på den adfærd som historisk har været Janes store udfordringer i samværet med partneren.

Projektbeskrivelse

Afdækning og udvikling af tegnsprogskompetence til eksternalisering af psykisk sygdom

Et projekt i Døvblindehuset – oktober 2016 til juni 2017

Baggrund / Formål	<p>Jane, som er en fhv. ny indflyttet borger i DBH, har igennem en årrække været i et tegnsprogligt tilbud, men vi er i tvivl om, hvorvidt der har været speciel fokus på tegnsprog, som er hendes modersmål. Vi har derfor en hypotese om, at hun har et skjult sprog, samt et potentiale for at udvide sit ordforråd, så hun vil kunne blive bedre til at udtrykke sine tanker, følelser og bekymringer.</p> <p>Vi ønsker at få afdækket Janes tegnsprog for at se, hvilke ubrugte sprogkompetencer hun har, og hvordan vi kan udvikle sit sprog.</p> <p>Og ved en udvidelse af Janes sprog ville vi få muligheden for at tale med hende om de situationer og perioder, hvor hun er psykotisk og hallucinerende, så vi i fællesskab kunne skabe en mere nuanceret og stabil sproglig platform, som kunne være afsættet for en eksternalisering af hendes psykiske lidelse.</p> <p>Så projektet har på sin vis to spor, som dog komplementerer hinanden. Vi vil dels arbejde med en afdækning dels med en udvikling af Janes sprog for derigennem at give hende nogle ord og begreber, som hun kan beskrive sine psykotiske oplevelser</p>
Mål:	<p>Vi ønsker at udvikle Janes sprog og forbedre vores gensidige kommunikation med hende for at give hende ord til at beskrive de oplevelser, som hun har i sine psykoser og sine hallucinationer.</p>
Aktiviteter:	<p>Studentermedhjælper fra CFD, der selv er døv tegnsprogsbruger og psykologistuderende, vil tage nogle strukturerede samtaler med Jane for at afdække hendes tegnsprog.</p> <p>Disse samtaler vil blive videooptaget, og vi vil gennemse og drøfte optagelserne i nogle småkonferencer med fokus på det sproglige udtryk og meningsdannelse.</p> <p>Her vil vi inddrage tegnsprogstolke, som vil være fuldstændig objektive i deres afkodninger. Disse vil også inddrages i tolkning for Jane, så hun vil blive præsenteret for et objektivt tegnsprog. Ligesom tolkene vil være i stand til at se på Janes gestuelle og andre fysiske udtryk, som kunne have semantisk indhold, og måske forsøge at sprogliggøre dem.</p> <p>Vi vil forsøge at begynde en eksternalisering af Janes psykiske sygdom, hvor vi anerkender hende for det, hun ser, men holder fast i virkeligheden ved at sige, at vi ikke kan se manden, han er ikke ægte – og gerne også om muligt taktilt stimulere hende og fortælle, at det er virkeligt.</p> <p>Løbende vil medarbejderne lave videooptagelser af kommunikationssituationer med Jane – både i dagligdags kommunikation, men også i perioder, hvor hun optræder psykotisk. På den måde kan vi følge hendes reaktioner på vores nye tilgang og hele tiden følge op på strategien og tilpasse den til Janes reaktioner.</p>

	<i>Løbende supervision ved CFD-psykolog hvor videooptagelserne vil danne udgangspunkt for drøftelse af tegnsprog, fastlæggelse af betydning og brug samt mulighed for udvidelse af tegn og drøftelse af Janes psykotiske adfærd, intervention og justering af strategi og samtalemønstre.</i>
Tidsplan / faser:	<p><i>27. oktober 2016: Første supervision ved CFD-psykolog – fastlæggelse af aktiviteter og ramme for projektopstart.</i></p> <p><i>Aftaler om tegnsprogstilgang når Jane hallucinerer.</i></p> <p><i>24. november: Supervision ved CFD-psykolog – fokus på tegnsprogsafdækning og opfølgning på intervention med eksternalisering af Janes psykiske sygdom. Justering af tilgang og tegnsprog.</i></p> <p><i>22. december: Supervision ved CFD-psykolog.</i></p> <p><i>Nov.-dec.: Aftaler med studentermedhjælper om samtaler</i></p> <p><i>Februar/marts: Samtaler med studentermedhjælper og Jane – videooptagelse.</i></p> <p><i>11. maj: Konferencedag med videoklip af studentermedhjælperes samtaler med Jane, hvor vi vil begynde afdækning af tegnsprog og kognitive ressourcer samt lægge en strategi for det videre arbejde.</i></p>
Ressourcer og personer	<p><i>Der kan blive tale om mindre beløb til tegnsprogstolke med speciale i døvblindhed – og evt. psykologbistand fra psykolog med speciale i døvblindhed.</i></p> <p><i>Tovholder: Mona Pagnozzi (temaleder) og Ole Wøssner(virksomhedsleder)</i></p> <p><i>Supervisor: Litte Frehr (psykolog)</i></p> <p><i>Studentermedhjælp: Klara Danø (døv, tegnsproget psykologistuderende)</i></p> <p><i>Team 3 i DBH: Tanja Noyons, Sabine Brink, Katza Krüger, Katja Thomsen, Bjarne Toft</i></p> <p><i>Eksterne deltagere:</i></p> <p><i>Psykiater Per Jensen</i></p> <p><i>Evt. tegnsprogstolke og psykolog med speciale i døvblindhed</i></p> <p><i>Psykolog Vivi Andersen</i></p>
Milepæle:	<p><i>Oversigt over Janes ordforråd ift. hendes omtale af psykose og hallucinationer – hvilke tegn bruger hun – og fastlæggelse af betydning og nuancer.</i></p> <p><i>Janes integrering af nye tegn, som giver hende mulighed for at nuancere sine beskrivelser af det, som hun oplever og ser.</i></p>
Succeskriterier:	<p><i>At vi får en afdækning af Janes brug af tegnsprog, når hun taler om sin psykose og sine hallucinationer, så vi med en vis sandsynlighed kan være sikre i vores aflæsning af hendes sprog.</i></p> <p><i>Jane har integreret nye tegn i sit sprog, så vi får et mere nuanceret indblik i hendes sindstilstand.</i></p> <p><i>Eksternalisering af Janes sygdom og på sigt en test/vurdering af hendes kognitive niveau</i></p>
Dokumentation / evaluering:	<i>Videooptagelser med skriftlig beskrivelse af det vi ser og vores tolkninger af Janes sprog.</i>

Videoptagelser over tid der viser en progression i Janes tegnsprog vokabular – konkret evaluering af nytilkomne tegn.

Videoptagelser over tid der viser progression i Janes evne til at beskrive sin sindstilstand – konkret evaluering af udviklingen af Janes nuancering af sin psykose, og hvordan vi er blevet klogere på hende.

Fremlæggelse af resultater af projektet – status august 2017 – ved europæiske konference i Aalborg september 2017.

Eksternalisering – synkronisering af svar/tegnprog

Projektets affyringsrampe var en supervision den 27. oktober 2016 ved en af CFD's psykologer.

Her drøftede vi Janes hallucinationer og psykoser, og hvordan vi skulle handle på disse, når hun kommunikerer omkring disse med os. På daværende tidspunkt var dette stort set hver dag, og på nogle dage kunne det strække sig over timer, hvor Jane var meget vedholdende og insisterende i sit kommunikative fokus på den "farlige mand". Hun gentog og gentog de samme sætninger om og om igen, og hun var tydeligt urolig og psykisk påvirket.

Ved denne supervision fik vi de første guidelines for vores tilgang til borgerens psykoser, ligesom vi for første gang forsøgte at synkronisere vores svar til hende, når hun var urolig og repetitiv.

Aftalerne fremgår af følgende opsamling fra supervisionen:

Opsamling fra supervisionen torsdag den 27. oktober 2016:

Følgende overordnede tilgange til Jane:

- *Vi skal anerkende hende for det, hun ser og bekræfte, det hun ser men holde fast i, at vi ikke kan se det.*
- *Vi kan bekræfte, at der er tom for "farlig mand" eller bare farlig og holde fast i virkeligheden, bl.a. ved at fortælle, at vi ikke kan se ham, at der ikke er noget farligt eller ved at stimulere Jane taktilt – stryge på armen eller give hende nogle ting i hænderne og tale om, at det er virkeligt – rigtigt.*
- *Vi vil forsøge at omtale hendes sygdom som psykose, så vi kan bruge det tegn, når vi forsøger at fastholde hende i virkeligheden. F.eks. "Det er din psykose der gør, at du ser manden.", se nedenfor.*
- *Vi kan tegne sammen med hende, når hun taler om farlig, kan vi måske sammen med hende forsøge at få tegnet det, hun ser/oplever og spørge ind til, hvordan manden ser ud, farve på tøj etc. Og så få lavet en tegning sammen med Jane.*
- *Aktiviteter i sig selv kan ikke dæmpe hendes psykose, tværtimod. Så vi skal ned i tempo, ikke fylde for mange aktiviteter på, og vi skal altid se på Janes tilstand på dagen og have en plan B og gerne også en plan C.*
- *Studentermehjælper fra CFD bliver inviteret til at tage nogle strukturerede samtaler med Jane – er selv døv og tegnsprogsbruger – så vi kan få afdækket Janes tegnsprog. Disse seancer skal videoptages til gennemsyn og afdækning.*
- *Jane skal have mere ros. Hun skal roses, for det hun er, for samværet og hendes personlighed. Så frem for at fortælle hende, at hun er dygtig til en bestemt aktivitet, så kan vi fortælle, at det er dejligt at være sammen med hende i denne aktivitet, at det er rart at tale med hende, at hun er en sød og dejlig ung pige.*

- *Selvfølgelig er det også på sin plads at rose Jane for kreative ting. Men i dagligdags ting, som hun måske ikke er særlig motiveret for, så bør vi mere fokusere på samværet og hendes personlighed.*

Følgende sætninger kan bruges, når Jane taler om "farlig mand", "farlig" eller andre udtryk for hallucinationer og psykotiske tilstande:

- *Det er det du ser. Jeg ser ham ikke.*
- *Det er din psykose der gør, at du kan se manden – jeg ser ham ikke.*
- *Der er tom for farlig. Der er tom for farlig mand.*
- *Kan du mærke jeg stryger dig på armen? Det er ægte. Du er ægte, jeg er ægte, manden er ikke ægte.*
- *Skal vi følges sammen rundt i lejligheden og se, at der er tomt?*
- *Du kan se manden, kan du fortælle mig, hvordan han ser ud. Skal vi tegne ham?*
- *Jeg synes ikke, at du er farlig. Du er en ung og sød kvinde, og jeg kan godt lide at være sammen med dig.*

Tegnsprogsafdækning

Studertermedhjælperen begyndte at komme på besøg hos Jane, hvor vi optog deres kommunikation, så vi kunne få noget materiale til at afdække borgerens tegnsprog.

Vi valgte, at det skulle være en udefra, så vi kunne observere Jane i en ny relation, som ikke ville være påvirket af tidligere samtaler eller måske allerede fastlåste samtaleemner.

Det tog et par besøg, før hun åbnede op for samtaler med studentermedhjælperen. Men Jane åbnede ikke op for nye emner eller fortalte ting, som vi ikke tidligere havde observeret – hun forblev i sit rigide emnevalg og sin repetitive adfærd. Og selv om studentermedhjælperen forsøgte at invitere til leg og nye aktiviteter, forblev kommunikationen forholdsvis enkel og uden den store udvikling fra borgerens side.

Der var også videoeksempler, hvor vi var usikre på tolkningen af Janes tegn, og hvor vi i vores iver på at se nye tegn i kommunikationen, måske er kommet til at overfortolke og har lagt mening ind i hendes tegnsprog – som ikke har været intenderet fra hendes side.

Det pædagogiske personale var imidlertid opmærksomt på, at Jane i perioder førte enesamtaler. De fangede nogle sekvenser på video, hvor det blev meget tydeligt, at Jane i disse enesamtaler, nærmest havde en dialog med sig selv. Hun kunne ligge i sengen og tale om emner, som vi aldrig tidligere havde observeret. Hun kunne bevæge sig omkring – i en ventesituation – og føre en dialog med sig selv, hvor hun måske kredsede omkring kendte emner, men med for os nye tegn og en syntaks, som vi ikke tidligere havde erfaret.

Metode

Vi har ikke haft nogen fast defineret eller udtalt metodisk tilgang til videooptagelserne, udover at studentermedhjælperens samtaler med Jane har været omkring aktiviteter eller daglige gøremål, hvor udspillet er kommet fra studentermedhjælperens side med delvis støtte fra pædagogerne. I første omgang handlede det om at få nogen videoklip i kasse, så vi kunne danne os et billede af borgerens tegnsprog og interesse for samtalerne – og reaktioner på samme.

Som pædagogisk metode har vi været anerkendende og ressourceorienterede omkring Janes fysiske og psykiske tilstand samt været opmærksom på dagsformen og døgnrytmen. Vi har fastholdt et minimum af struktur – så uden at teamet har haft eksplicit opmærksomhed på metode og teori ud over aftalerne fra vores kontinuerlige teammøder, så lægger tilgangen sig op ad metoderne og teorien fra KRAP (Kognitiv Ressourcefokuseret og Anerkendende Pædagogik) og Bo Hejlskovs ideer om ikke konfronterende pædagogik og low arousal.

Videotolkning med psykiatri-tolke

Som det fremgår af vores abstract til denne workshop, havde vi tænkt os at bruge tolke i forbindelse med samtaler med Jane – og hermed lægge os op ad pilotprojektet fra Socialstyrelsen. Det var dog vores vurdering, på baggrund af erfaringerne med studentermedhjælperen, at det var borgeren ikke klar til. Vi fik i stedet lavet en aftale med CFD Tolkebooking om at få lavet noget videotolkning af to tolke med erfaring fra psykiatrien.

Vi valgte nogle klip med både samtaler med studentermedhjælperen og pædagogerne i teamet samt nogle klip, hvor Jane taler med sig selv. Det stod hurtigt klart, at det var Janes samtaler med sig selv, som åbnede op for ny viden for os professionelle omkring borgeren.

Tilbagemeldingerne fra tolkene var overraskende. I Janes enetaler så de mange tegn, som vi i dagligdagen ikke har set eller ikke har været opmærksomme på. I referatet fra konferencedagen nedenfor omtales disse tegn og evt. fortolkninger.

Konferencedag 11. maj 2017- første evaluering og fornyet fokus

Anamnese:

Jane er barn af flygtningefamilie. Forældre og storesøster er flygtninge. Jane er født i Danmark. Faderen fraflytter familien i løbet af hendes barndom.

Jane er som 7,7 år testet til at have normal nonverbal begavelse. Senere psykologisk vurdering giver svækket kognitiv funktion – primært grundet manglende samarbejde fra Jane. Diagnosticeret med Usher-syndrom januar 2005, diagnosticeret med skizofreni forår 2004. Som lille diagnosticeret med forsinket psykomotorisk udvikling.

Normal graviditet - gestationsalder 36 uger. Fødselsvægt 2100 g. Fødselslængde 45 cm. Kuvøse 16 dage på grund af gulsot. Sov meget lidt de første tre leveår. Forsinkede motoriske milepæle. Gik selv 4 år. Renlig 7 år.

Almen vuggestue fra 1 år. Specialbørnehave. Jane har været tilknyttet en special skole fra december 1999 til foråret 2006. Fra august 2007 til december 2015 har hun haft særligt tilrettelagt tilbud.

Arbejdet frem til nu:

Jane har haft nogle store fysiske udfordringer sidste forår og sommer, hvor hun var indlagt på tre forskellige hospitaler over flere måneder, inden hun fik stillet diagnose Lupus. Det er hun nu i behandling for.

Det har betydet, at vi først for alvor kunne arbejde pædagogisk med hende i løbet af det sene efterår sidste år. Hun har været igennem en medicinreduktion, således at hun nu er nede på en lav dosis psykofarmaka, og dette uden at hendes uhensigtsmæssige adfærd har været tiltagende.

I forbindelse med sin indlæggelse, hvor hun i lang tid var sengeliggende, lærte hun, at fysisk nærvær med medarbejderne ikke er farligt, og hun har i den senere tid inviteret mere ind til samvær. Ikke nødvendigvis kommunikativt samvær, men bare fysisk samvær med medarbejderne i hendes lejlighed.

Jane er ikke længere så urolig, hun virker mere rolig samlet set, men har dog også enkelte voldsomme episoder. Tidligere kunne hun blive "mørk i øjnene" eller skære tænder og være meget motorisk urolig og insisterende på øjeblikkelig behovstilfredsstillelse.

Den pædagogiske tilgang er blevet tilpasset dagsformen, så Jane i højere grad oplever medbestemmelse og medindflydelse på dagens gøremål.

Der er arbejdet meget med empati og tillid og skåret kraftigt ned på antallet af krav. Der er arbejdet med grænsesættelse, hvor vi har været handlingsanvisende f.eks. "du skal vente, du skal sætte dig dér", men kravene er sluppet, hvis Jane bliver meget insisterende. Der er forsøgt at være anerkendende overfor Janes signaler og tegn.

Det er på Janes initiativ, at der bliver talt om hendes hallucinationer/psykoser, hvor specielt samtale om den "farlige mand" vender tilbage igen og igen. Hun beder medarbejderne tjekke lejligheden for "farligt" eller "farlig mand" – og ofte efterfulgt af en pegning op mod venstre hjørne set fra Janes perspektiv.

Afdækning af tegnsprog:

Jane har et forholdsvist nuanceret tegnsprog – hun bruger placeringer, pegninger, staver og har også udvalgte tegn.

Specielt i sine samtaler med medarbejderne kan hun være lidt rigid i sit valg af samtaler, hvor hun taler meget om den "farlige mand", om mad eller om ønsket om at komme ud at køre. Ofte ses det, at hun vender tilbage til disse temaer, selvom samtalen havde et andet udgangspunkt.

Om tegnet farlig er navnet på manden eller et reelt udtryk for, at Jane synes, at han er farlig, står lidt åbent. Historien fortæller, at manden er vokset op sammen med hende, at han tidligere var en dreng. Personalet oplever dog også, at der er flere udgaver af den "farlige mand" – med forskellige farver – og der er ingen tvivl om, at Jane er hallucineret. Hun har også navngivet ham som E.

Her kan hendes Usher også spille ind. Der er erfaringer med, at Usher kan fremkalde nogle synshallucinationer, så progressionen af Janes Usher skal undersøges.

Hun bruger meget ofte tegnet "hvorfor" sammen med en insisterende mimik, således at dette kan opfattes som et: "Hvad så, giv mig noget mere!" Måske en invitation/mulighed for at få talt mere nuanceret om det hun oplever? Tegnet "hvorfor" ses dog også mere afdæmpet, med rolige nærmest undrende mimik. Hun taler et mere nuanceret tegnsprog, når hun taler med sig selv, og noget tyder på, at hun også taler om andre emner, situationer eller måske endda drømme. Bl.a. havde tolkene observeret, at mens Jane lå i sin seng med puden over hovedet, så talte hun om at få en kæreste og blive gift – måske dette også kunne være en krog til videre samtale med medarbejderne?

Tolkene så også en historie om, at Jane ikke kunne blive gift, fordi "arv". Her kunne det være interessant at blive klogere på dette tegn "arv", er det religion, Gud, hendes handicap ...

Hun positionerer sig i forhold til turtagning. Spiller rollerne i sine enesamtaler, mens hun i samtaler med medarbejderne kan være mere impressiv – ikke passiv eller inaktiv men lyttende og opfattende uden dog selv at drive samtalen frem. Måske en strategi for at undgå krav eller undgå afvisninger eller holden fast i virkeligheden? Jane kan forhandle og indgå i en simpel dialog.

Jane kan i perioder vælge synet fra. Her har vi erfaret, at hun godt kan kommunikere med enkle taktile tegn, og at tempoet i den taktile kommunikation er meget passende for hende. Man kan nemlig have en tendens til at have et højt tempo i samtalerne med hende, idet hun selv er meget hurtig, ekspressivt.

Så vores udgangshypotese om, at Jane kan få et mere nuanceret tegnsprog i samtalerne med medarbejderne, så vi kan blive klogere på hendes oplevelser og gøre dem mere konkrete, er stadig et realistisk mål.

Det er en meget typisk adfærd, at døve med yderligere handicap taler "højt" med sig selv, at deres tanker bliver fysisk sprogliggjort. Måske der i situationer også fra Janes side er en bevidst strategi eller en erfaren mestring, at hun i "venteposition" taler med sig selv – og også samtaler med sig selv ud fra forskellige positioner – måske en arousal for at holde sig selv i gang, i noget som ellers kan være svært: at vente!

Arbejdet fremad

Hvordan kan vi invitere Jane ind i en dialog, hvor hendes tegnsprog er lige så sprudlende, som når hun taler med sig selv?

Kan vi arbejde med en spørgeteknik, et samtalerum eller en struktureret samtale, som inviterer til, at Jane bliver motiveret, føler sig tryk, så hun kan udvide sine dialogemner?

Kan dette overhovedet gøres med de daglige pædagoger eller skal der professionel hjælp til udefra evt. fra en psykolog med særlig viden om døvblindhed?

Studertermedhjælperen fortsætter sine besøg og forsøger at indgå i dagligdags aktiviteter sammen med Jane for at se, om det kan åbne op for mere fri samtale.

Vi planlægger nogle samtalestrategier for pædagogerne i dagligdagen, som de kan bruge, når specielle situationer opstår og Jane evt. åbner op – eller når hun sidder fast i sine repetitioner, remser, hallucinationer eller hvad det nu måtte være.

Tolkene ser nogle flere videoer med Janes "monologer" for at afdække tegnsproget yderligere – dette sammen med en pædagogisk medarbejder, der selv er tegnsprogsbruger.

Vi kan også prøve med trepartssamtaler, hvor udgangspunktet kan være to medarbejdere, der taler sammen, mens de er sammen med Jane. Og senere iagttagelse hvorledes hun opfatter dette, og om hun på den måde kan inviteres ind i samtalen.

Måske kunne der også inddrages mere billedmateriale i kommunikationen

MEN i alt samtale; HUSK TEMPO – Jane skal kunne følge med, specielt hvis/når medarbejderne taler sammen, mens hun er til stede.

Viden

Vivi Andersen kommer den 8. juni og fortæller om Usher – og på den næstkommende konferencedag kunne vi invitere en konsulent fra CFD Rådgivning med speciale i Usher.

Videotolkning med psykiatri-tolke – version 2

Efter sommerferien i august måned mødtes tolkene sammen med en af vores døve medarbejdere fra teamet, og her fik de fokus på specielt et videoklip, hvor borgeren i samme klip bevæger sig ud og ind af sine enesamtaler med små dialoger med en pædagog. Dette klip illustrerer, hvorledes hun tydeligt skifter i sit tegnsprog og i emnevalg.

Når hun taler med sig selv, er det nærmest en bevidsthedsstrøm, hvor hun gentager tidligere oplevelser fra sit liv kredsende omkring spisning, som fylder meget i hendes liv. Når hun tager

kontakt til pædagogen, bliver hun meget konkret omkring et ønske om at få te. Og imens pædagogen vender sig om og laver teen, genoptager hun sin enetale, men stopper igen når pædagogen vender tilbage.

Når pædagogen spørger ind til, hvad borgeren taler med sig selv om, bliver han afvist med enkelte tegn som "te" eller "smut". Det bliver her tydeligt, at borgeren ikke ønsker at involvere pædagogen i sin samtale med sig selv, hvilket hun også viser ved at samle sine hænder og mindske sit tegnrum i en anden situation, hvor pædagogen nærmer sig.

Under tolkningen var det god sparring for tolkene, at den døve medarbejder deltog, idet Jane har nogle hjemmelavede tegn og nogle tegn, som i deres udførelse kan tolkes i forskellig retning. Som eksempel kan nævnes hendes tegn for "ud", som i vores proces også har været tolket som "nu" og "Gud".

Så kombinationen af tegnsprogstolke og en døv primær nærpersion viste sig at være en rigtig god indgangsvinkel til afkodningen af Janes tegnsprog.

Midtvejsevaluering – status, justering af hypoteser og mål

Som også nævnt i projektbeskrivelsen, så har vi arbejdet med to spor; et forsøg på **eksternalisering** gennem afdækning og synkronisering af **tegnprog**.

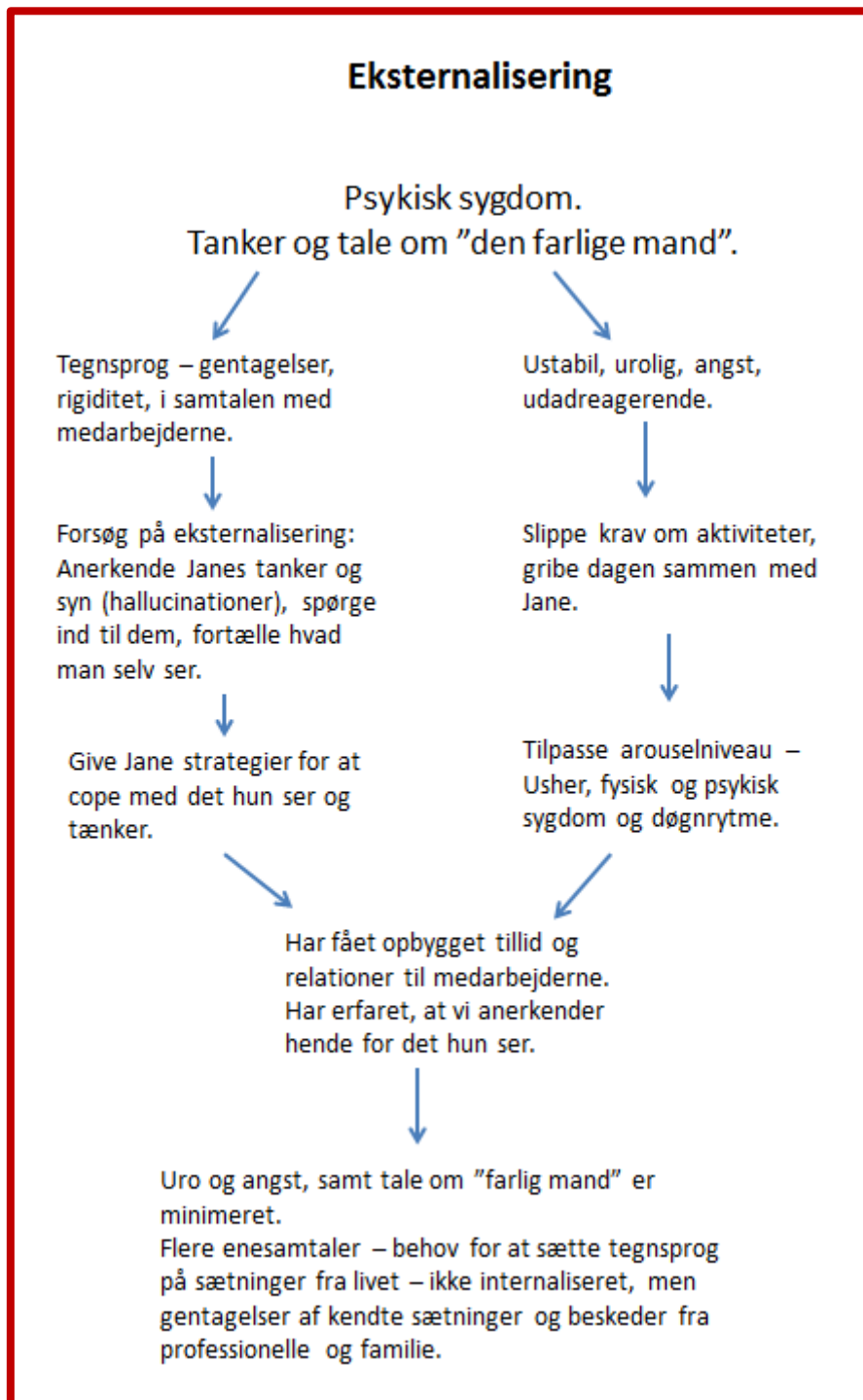
Dette ikke forstået som, at vi har haft en klar opdeling omkring, hvornår vi arbejdede med eksternalisering, og hvornår vi arbejdede med afdækning af Janes tegnsprog og synkronisering af medarbejdernes tegnsprog. De to spor har været gensidigt afhængige og har overlappet hinanden, men for overskuelighedens skyld vil vi alligevel prøve at illustrere dem hver for sig:

Eksternalisering

I opstarten af projektet fyldte den "farlige mand" temmelig meget i den daglige kommunikation mellem medarbejderne og Jane. Vores tilgang var præget af anerkendelse af borgerens hallucinationer/psykoser, en spørgende tilgang for at få mere viden om, hvad borgeren ser, og et forsøg på at holde borgeren fast i virkeligheden ved at fortælle, hvad pædagogerne selv ser, så vi også kunne være opbyggelige ift. større og større tillid i relationerne.

Endvidere arbejdede vi meget med at slippe krav over tid og forsøge at gribe dagen eller situationen sammen med Jane ved at tilpasse arousal til hendes til enhver tid fysiske og psykiske tilstand – og også hendes døgnrytme. Her skal dog også lige nævnes, at vi fastholdt et skelet af krav omkring hende, hvor helt elementære hygiejneting, som tandbørstning, bad, vaske hænder, toiletbesøg etc. blev fastholdt som krav – og dette har hun stort set kunne honorere med få undtagelser.

1.1

Senere fik vi også større opmærksomhed på hendes Usher og arbejdede med afstand, tempo, turtagning etc.

Resultatet af denne indsats viste sig langsomt efter 4-5 måneder, og her fremme i august 2017, fylder den "farlige mand" meget mindre end tidligere – og der kan være dage, hvor han slet ikke optræder. Til gengæld har Jane udvist et større behov for at føre disse enesamtaler, hvor hun tydeligvis henter kendte sætninger fra sit tidligere liv frem og taler om disse både med sig selv, men også hvor hun spiller flere roller i samtalen. Umiddelbart kan det virke, som om disse samtaler ikke er internaliseret i hende selv, men nærmere er et ydre verdens sprog og krav, der bliver repeteret.

Dette kan stille spørgsmålstejn ved den "farlige mands" psykiske materie eller fænomen. Er der tale om reelle hallucinationer, psykotiske manifestationer eller er det mere end usynlig psykisk følgesvend, som har fulgt hende siden barndommen eller en kommunikativ reaktion på utryghed – eller måske en kombination af flere ting, som efterhånden har fået en meget kompleks eksistens?

Afdækning af tegnsprog

Jævnfør ovenstående blev det hurtigt klart, at en vis form for synkronisering af medarbejdernes tegnsproglige respons på Janes omtale af den "farlige mand", havde en effekt sammen med den pædagogiske tilgang.

Efterhånden som den "farlige mand" fyldte mindre og mindre i kommunikationen mellem Jane og pædagogerne, så vi, at hun havde et stort behov for at føre enesamtaler eller decideret dialoger, hvor hun spillede alle rollerne. Om denne tendens til enesamtaler var direkte afledt af en minimering af tilstedeværelsen af den "farlige mand" er vi ikke helt bevidst om, men vi fik i hvert fald mere fokus på disse enesamtaler eller bevidsthedsstrømme.

Som nævnt så virker det, som om disse enesamtaler er sætninger fra hendes tidligere liv, og selv om mange af dem kan henføres til krav, afvisninger eller korrektioner fra den ydre verden, så kunne det også tyde på, at der under disse kunne ligge nogle ønsker eller drømme fra Jane. Mange samtaler handler om mad, altså et udtryk for et helt basalt behov, men der er også andre emner, som ligger højere i behovspyramiden, nemlig kærlighed – tegn for gift/ægteskab – identitet og kultur – tegn for arv – og livsbetingelser – tegn for handicapet.

Det er tydeligt, at Jane ikke ønsker at inddrage pædagogerne i disse samtaler. Det fremgår af flere videoklip, hvor hun skifter sprogmodus fra i sine enesamtaler at tale i fortællende sætninger med meget mimik til i kommunikationen med pædagogerne at indtage en spørgende eller dirigerende form med enkelt og rigid mimik.

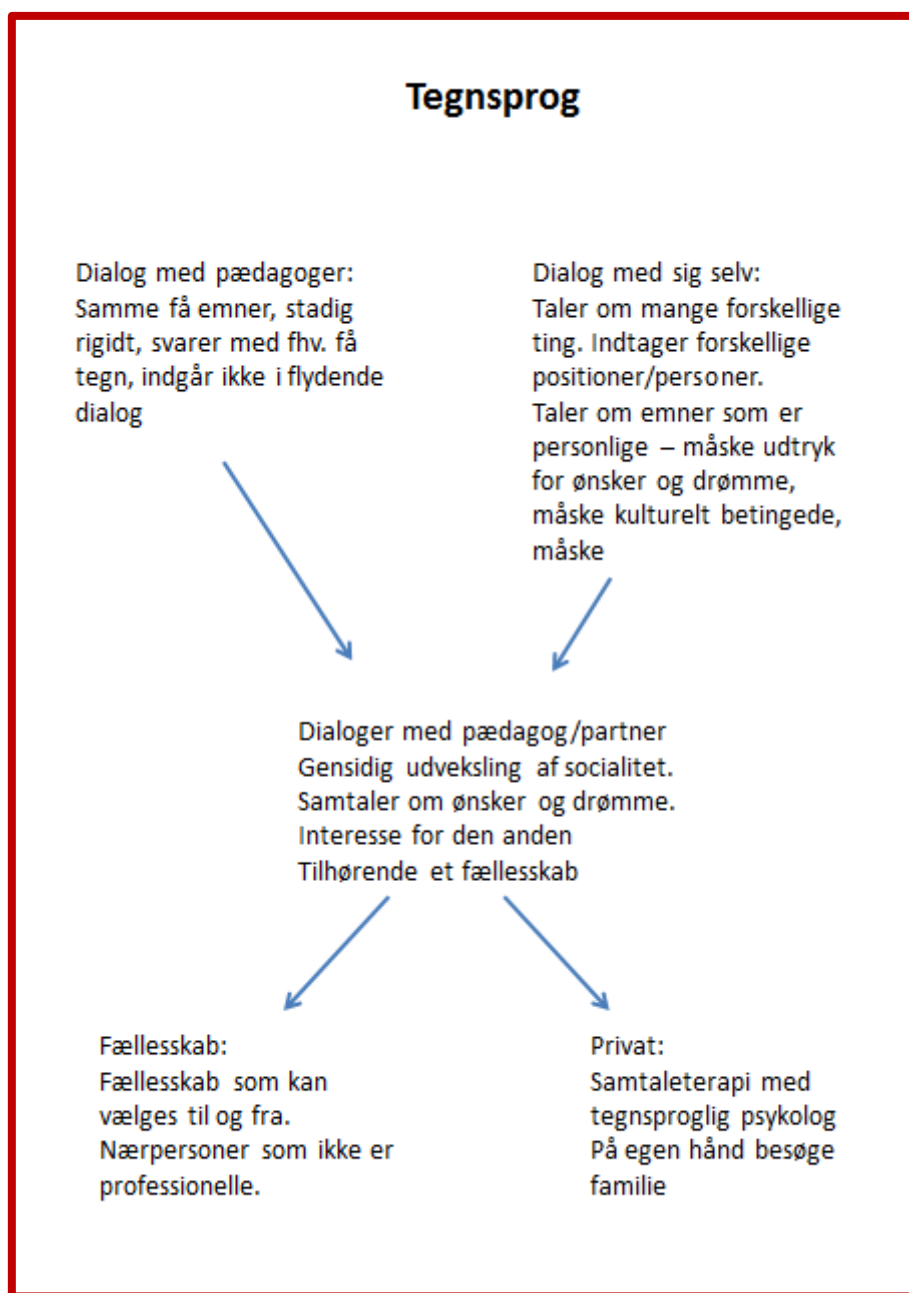
Vi har endnu ikke knækket kode om, hvordan vi får Jane inviteret ind i en samtale eller endnu bedre, hvordan hun kan motiveres til at byde os indenfor i sit sproglige univers. Men vejen derhen synes brolagt med tillid i relationerne og anerkendelse af hendes psykiske habitus.

Så måske vi på sigt kunne få skabt en forståelse hos Jane om, at det er ok at tale med pædagogerne om andre ting end de mere basale behov og dagligdags ønsker. Da vil vi kunne udveksle socialitet og skabe interesse for den anden samt skabe nogle arenaer for både det fælles og det private, som hun kunne navigere i.

Vores hovedhypotese er således blevet delvis bekræftet – Janes hallucinationer og psykoser er væsentligt nedbragt. Vi er også overbevist om, at synkroniseringen af vores tegnsprog med en anerkendende, relationelle og ikke konfronterende pædagogik har været grundlaget for denne udvikling.

Vi er dog ikke i mål med vores ønske om, at Jane har åbnet op for større socialisering generelt. Hun har opnået en tryghed og sikkerhed i relationerne med de faste medarbejdere, og har derved også udvist større forbundenhed (connectedness) med sine nærpå personer – og dermed sine kommunikationspartnere – men vi er ikke for alvor blevet inviteret indenfor i hendes verden og psykiske virkelighed.

1.2

Den udadreagerende adfærd er ligeledes reduceret – men vi har også oplevet voldsomme episoder med direkte og målrettede fysiske udfald mod medarbejderne, som vi ikke umiddelbart har nogle årsagsforklaringer på?

Så faktisk har vi på trods af vores tvivl, når vi nu har fået gennemskrevet processen og set på udviklingen over tid, opnået nogle markante resultater, og vi er godt på vej ind i det, vi kan kalde for 2. fase af projektet, hvor nye hypoteser og succeskriterier, kan opstilles:

Ny hypotese:

- Samtaler med en tegnsprogskyndig psykolog med speciale i døvblindhed kan være katalysator for fremtidige invitationer ind i borgerens inderste tanker og ønsker og drømme for livet.
- Strukturerede og forberedte samtaler kan afdække Janes evne og parathed til at dele tidligere private oplevelser.

Nye mål, succeskriterier:

- At borgeren vil kunne indgå i en dialog med ekstern psykolog
- At borgeren af egen vilje inviterer medarbejderne ind i en dialog om hendes tanker – at hendes enesamtaler, hendes bevidsthedsstrøm bliver genstand for en dialog med en medarbejder.

Det fremadrettede arbejde og aktiviteter

Fortsat løbende supervision ved CFD-psykolog omkring arbejdet med Janes psykiske sygdom – evt. inddragelse af ny viden fra samtaleterapi – hvis hun tillader, at informationer fra samtaler med ekstern psykolog videregives.

Forsøg med mere strukturerede samtaler som videofilmes, hvor medarbejderne kan afprøve forskellige kommunikationsstrategier og metoder – f.eks. talking maps, sociale historier eller KAT-kassen.

Temaer eller emner for samtalerne kan hentes i optagelser af Janes enesamtaler, hvor vi måske kan få afklaret betydningslagene og graden af internalisering, så hun kan få en reel stemme og større grad af medborgerskab. Der skal laves aftaler med ekstern psykolog om samtaler med borgeren – og der skal afklares omkring tavshedspligten ift. til disse samtaler.

Medarbejderne skal arbejde videre med anerkendelse og tillid – og skal invitere ind til større deltagelse i hverdagslivet, hvor tingene bliver gjort sammen, så relationerne kan blive endnu mere udbygget med henblik på at få Jane mere med ud i omverdenen – så der således også kommer flere fælles oplevelser, som kan danne udgangspunkt for samtale.